

Asia: VN/14704/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnokseen ja lausuu seuraavaa.

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry vastustaa esityksen sisältöä. Henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista joustaminen vähentää ammatillisen koulutuksen yksilöllisyyttä, joustavuutta ja opiskelijälähtöisyyttä, mitkä ovat kaikki keskeisiä valttikortteja ja vetovoimatekijöitä nimenomaan ammatilliselle koulutukselle. OSKU katsoo, että osaamisperustaisuuden hengessä on ristiriitaista karsia oppivelvollisilta ammatillisen koulutuksen opiskelijoilta mahdollisuudet hyväksilukea esimerkiksi harrastuneisuuden kautta hankittu ja todennettu osaaminen osaksi tutkintoa.

Tutkinto- ja koulutuskohtaisista osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista luopuminen heikentää koulutuksen laadun valvontaa. OSKU on huolissaan mahdollisista oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien välisistä toimintatapaeroista, joihin edellä käsitellyt muutokset voivat pahimmillaan johtaa. 100 miljoonan leikkaus ammatillisen koulutuksen rahoitukseen ei esitetyllä tavalla jätä oppivelvollisia tai ensimmäistä ammattiin johtavaa tutkintoaan suorittavia vaikutuksitta. Opiskelijavuosien vähentäminen vääjäämättä vähentää henkilöstötarvetta, joka siten näkyy eittämättä myös oppivelvollisten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden arjessa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry vastustaa esitettyjä muutoksia ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin. 1.1.2018 voimaan astuneen ”amisreformin” (HE 39/2017 vp) jälkeen ammatillisessa koulutuksessa ei ole saavutettu koulutuksen vaatimaa työrauhaa. Jatkuvat

uudistukset kuormittavat opiskelijoita tarpeettomasti, eivätkä jatkuvasti muuttuva säädökset mahdollista työrauhan syntymistä. Keväällä 2024 lausuntokierroksella oli laajamittainen uudistus ammatillisen koulutuksen rahoitukseen ja oppimisen tukeen. Jatkuvat erillään valmistellut muutokset vaikeuttavat uuden lainsäädännön implementointia käytäntöön, eivätkä tuota tarkoituksenmukaisia reunaehdoja ja suuntaviivoja koulutuksen järjestämiselle tai tutkinnon suorittamiselle.

OSKU pitää ammatillisen koulutuksen valttikortteina sen yksilöllisyyttä, joustavuutta ja opiskelijälähtöisyyttä. Siksi emme pidä hyväksyttävänä esitettyjä muutoksia henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS) oppivelvollisten osalta. Ammatillinen koulutus on mahdollistanut myös oppivelvollisille opiskelijoille tavoiteaikataulua nopeamman tutkinnon suorittamisen, mikäli hänellä on esimerkiksi harrastuneisuuden kautta karttunutta osaamista, joka vastaa tutkinnon tavoitteita. Se on mahdollistanut usein myös sujuvamman siirtymän työelämään. Katsomme esitetyn toimen olevan ristiriidassa hallitusohjelmataavoitteen koulutuksen keskeyttämisen vähentämisen sekä paremmin työelämän tarpeisiin tähtäävän ammatillisen koulutuksen osalta.

Olemme huolissamme oppilaitosten kärsineestä yhteisöllisyydestä sekä paikoin heikosti tehdyistä HOKS-suunnitelmista. Kannatamme toimia, jotka edistävät opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä. Emme kuitenkaan näe ratkaisuna ongelmiin oppivelvollisen opiskelijan asettamista eriarvoiseen asemaan muihin opiskelijoihin nähden HOKS-suunnitelmaa laadittaessa. OSKUn toteuttamassa AMIS-tutkimuksessa vuonna 2022 vain 59 % vastanneista koki HOKS-suunnitelmansa laadinnassa huomioitavan riittävästi hänen aiemmin hankkimansa osaaminen.

OSKU vastustaa myös esitettyä muutosta lakiin tutkinto- tai koulutuskohtaisten osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien velvoittavuudesta luopumisesta. Muutos vaarantaa koulutuksen laadun sekä arvioinnin tasaveroisuuden, joka pahimmillaan vaikuttaa opiskelijoiden asemaan ammatillisen oppilaitoksen päättötodistusta valintaväylänä hyödyntävässä ammattikoreakoulujen yhteishaussa. Muutos vaikeuttaa myös viranomaisten tehtävää arvioida koulutuksen järjestäjän valmiutta järjestää hakemiaan uusia tutkinto-oikeuksia.

Koska kyse on säästötoimenpiteestä, emme usko, että muutokset oppivelvollisten aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmasta luopuminen lisäisivät koulutuksen järjestäjän mahdollisuutta keskittyä koulutuksen aloittavien oppivelvollisten osalta opintoihin ja ryhmään kiinnitykseen. Toimista saatavaksi arvioitu 4 miljoonan euron säästö ei palaudu koulutuksen järjestäjien käyttöön vaan on leikkaus ammatillisen koulutuksen rahoituksen valtionosuuksista.

Lukiolakia koskevat säädösehdotukset

-

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry on huolissaan mahdollisuudesta kohdentaa esityksessä kaavailtuun tavoin 100 miljoonan euron rahoitusleikkaukset jo ennestään ammatillisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon omaaviin. OSKU haluaa huomauttaa, että opiskelijavuosien vähentäminen johtaa vääjäämättä opetus- ja ohjausresurssien vähentämiseen, joka tulee näkymään myös oppivelvollisten ja ensimmäistä ammatillista tutkintoa suorittavien arjessa. Näiltä osin OSKU ei voi yhtyä esityksessä annettuun vaikutusarvioon, ettei toimenpiteillä olisi vaikutusta oppivelvollisiin.

Muut kommentit

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry huomauttaa Säädosvalmistelun kuulemisoppaan yhteydessä Valtioneuvoston tekemästä periaatepäätöksestä liittyen kuulemisaikoihin. OSKU katsoo, ettei esitysluonnoksessa ole perusteltua syytä kuuden viikon säädöksestä poikkeamiseen.

Lisätietoja: Edunvalvonnan asiantuntija Onni Härkönen onni.harkonen@osku.fi 0447050474

Härkönen Onni
Suomen Opiskelija Allianssi - OSKU ry